

El flabiol en el marc sonor del Ball de Bastons Vendrell: testimonis històrics

Diferents autors vendrellencs de literatura costumista deixen constància històrica de l'habitual presència del flabiol en les actuacions del ball

L'any 1932, amb la reorganització introduïda de la gralla en l'acompanyament de bastons

Salvador Arroyo i Julivert

El flabiol és avui sortosament un instrument de música popular plenament integrat al marc sonor del seguici popular vendrellenc. Per la Fira de 1996, tres membres del grup "Les Gralles del Baix Penedès" recuperaven aquest instrument en l'acompanyament musical del Ball de Pastorets, ball que havia debutat per la Festa Major d'aquell any acompanyat per gralles. Per la Festa Major de 1997, eren ja sis els flabiolaires vendrellencs de la colla dels Gralles del Baix Penedès, la qual incorporava, a més, el grall dels Carnats en l'acompanyament del ball de les Gitanes. A partir de llavors, aquests instruments s'han consolidat en la festa.

El passat 20 de febrer, i dins dels actes de la rebuda de la Flama de la llengua catalana, aquesta colla de grallers incorporava al marc sonor de la festa el sac de gemecs de la mà del graller i tocador del sac de gemecs **Edgar Ferré Solé**, fet que, a més de possibilitar la seva incorporació en l'acompanyament musical del ball de Cercolets, obre també la porta a la creació d'una Mítica Cobia, conjunt de música popular amb el qual s'havien acompanyat els balls.

La pèrdua de la continuïtat en les sortides dels balls vendrellencs a principis del segle XX va propiciar també la pèrdua d'aquests instruments populars referenciats històricament dins del marc sonor de la Festa Major vendrellenca. L'absència de balls va comportar l'absència de sonadors i la pèrdua d'aquests instruments tradicionals, un fenomen invers al que ens trobem avui, quan la recuperació dels mateixos balls ha comportat la necessitat i l'interès per part dels nostres sonadors de recuperar els instruments que solien acompanyar-los habitualment en el passat, alhora que s'enriqueixen i diversifiquen els elements sonors de la festa. Que són avui la gralla

Un flabiolaire acompanyant musicalment al Ball de Bastons de Sant Pere de Riudebitlles per la Festa Major del Vendrell del 1930.

hi havia la gralla.

Un exemple clar d'aquesta diversitat i evolució de l'acompanyament musical dels nostres balls és el del ball de bastons del Vendrell. Quan l'any 1932 es va reorganitzar el ball, es va incorporar la gralla -una gralla seca i un sol sonador-, un instrument sense el qual avui no sabríem veure ballar les nostres tres colles del ball de bastons -veterans, verds i grocs-. Però és curiós de constatar que mentre el ball decimonònic va tenir una continuïtat, i aquesta es trenca cap a principis de segle, els bastoners vendrellencs van anar sortint acompanyats per un flabiol, un instrument que donava al ball un aspecte més ancestral i que feia augmentar alhora la importància de la percussió dels

bastons i el cant festiu dels picarols en el seu marc sonor.

Els principals escriptors vendrellencs que van tocar el tema costumista van deixar constància en les seves narracions de la presència musical del flabiol en les evolucions del ball.

L'any 1892 trobem un primer esment en la poesia titulada "La Festa Major", publicada al núm. 45 del setmanari vendrellenc "El Demòcrata", i que és signada per un tal Pep.

La segona estrofa recull clarament: "Deurem veure'ls palitrocas / està clar, i aquells tanocas / de diables per los carrers, / ab los fluviois ó timbalas/ com llueixan les seves galas/ y ensajos de més d'un mes".

Un dels nostres escriptors cos-

tumistes més prolífics és, sens dubte, Ramon Ramon i Vidale (1854-1916). En diferents obres saines i novel·les, Ramon esmenta la presència bastonera dins la Festa Major vendrellenca, que sempre lliga amb les tonades del flabiol. En el seu sainet en un acte "Er Pau de la Gralla ó la Festa Major de la Vila", estrenat al Teatre de Novetats de Barcelona el 16 de novembre de 1900, recull al final de la primera escena aquesta aco- tació prou específica: "(se sent ur fluvioi que sona una tocada popu lar acompanyant lo Crech, Crich Crech del ball de bastons)".

L'any 1908, el mateix Ramon publica al setmanari local Baix Penedès de 25 de juliol, tot coincidint amb la Festa Major, un quadret de costums "Costums que: perden y records que fugen", que